

Віктор Корж створив свій неповторний поетичний стиль, запрошуючи читачів у спільну життєву подорож, поетичну казку зі щасливим кінцем:

Я знаю своє місце в поезії – воно тут,
при Дніпрі, на лівому березі, воно тут,
при джерелах столітніх, цілющих... [1]

Список використаних джерел

1. Лагода Н. Віктор Корж: чиста сила поетичного слова. URL: https://www.dnipro.lib.dp.ua/Victor_Korg_poet
2. Павличко Д. Степова криниця // Корж В.Ф. Чиста сила. К.: Укр. письменник, 2010. С. 3 – 5.

Мироненко Микола Андрійович

канд. техн. наук, доцент, професор кафедри управління та адміністрування

Український державний університет науки і технологій

м. Дніпро, Україна

mironik2004@i.ua

ПОЕЗІЯ ІВАНА СОКУЛЬСЬКОГО У ЧАСО-ПРОСТОРИ УКРАЇНСЬКОЇ ДОБИ

Цьогоріч у липні виповнюється 85 років від дня народження митця красного слова, громадського діяча та політв'язня радянських таборів Івана Григоровича Сокульського (1940 - 1992).

Головна привабливість поезії Івана Сокульського полягає у тому, що вона є поза часом: читати його вірші можна відкриваючи книгу на будь-якій сторінці. І для цього не потрібні жодні прив'язки до святкових дат чи шкільної програми.

Вірші Івана Сокульського, зокрема вміщені у збірці «Лірика», самі по собі вже є своєрідною константою [1].

Ось як сам Іван Сокульський у «Кількох словах про себе», написаних 7 травня 1992 року, визначає максимум батьківського порогу й особистих координат у Всесвіті.

«Перемінити чорновий начерк долі, з яким народжуємось, не взмозі вже ніякі обставини нашого подальшого існування в світі. А місце і час народження – початкова точка відліку на її, долі, координатах. Передовсім зауважую це на прикладі власного життя: постійно чую свою приналежність до тої єдиної цятки на Землі, що звемо отчою землею (малою батьківщиною). Отже, липень 1940 року, невеличке село, яке ще донедавна стояло навсібіч відкрите степові та небу – неподалік колишнього Ненаситецького порога на Дніпрі. Обое – і село, і дніпрові пороги – свого часу визнані за «неперспективні»: місце, де було село (власне, хутір), переорано, пороги зірвано вибухівкою та затоплено.» [1, С. 9]

І що ж то за «невеличке село ... свого часу визнане за неперспективне»? Це хутір Червоноярський Синельниківського району Дніпропетровської області. Саме тут, 13 липня 1940 року побачив отче небо Іванко Сокульський.

Родина матері поета Надії Іванівни Сокульської (в дівочтві - Гривнак) походила з Поділля й оселилася на хуторі посеред широких чорноземних степів у середині 1920-х років. У 1938 році Надія Гривнак одружилась із місцевим парубком Григорієм Сокульським. Батько малого Іванка загинув на війні у 1941-му, а чи то 1943-му році, потрапивши під бомбардування авіації.

Тож батька свого Іван Сокульський не пам'ятав. Ріс хлопцем веселим, чутливим та вчився у школі непогано. Закінчив школу-семирічку в селі Михайлівці, у якій директором працював старший брат матері Петро Іванович Гривнак. Потому було навчання у синельниківській школі № 3 до 1957 року.

По закінченні школи Іван Сокульський працював токарем, слюсарем, але прагнув отримати вищу освіту. Отож, у 1962 - 1964 роках молодий поет

навчався на філологічному факультеті Львівського університету, з 1964 року перевівся до Дніпропетровського університету. В студентські роки був активним учасником Львівського та співзасновником Дніпропетровського клубів творчої молоді, працював у літературній студії «Гарт».

У 1966-му році Івана Сокульського «за написання націоналістичних віршів» виключений з комсомолу і відрахований з Дніпропетровського університету.

Але такі дії влади не позбавили Івана Сокульського прагнення до свободи. Працював пожежником, бібліотекарем, кореспондентом газети «Енергетик», матросом річкового пароплавства. Контактував з дисидентськими колами у Києві та Львові, поширював самвидав.

СІЧОВИКИ

Себе знайти – до краплі

ім'я дістать своє!..

При вусах, як при шаблі,

ми козаками є. [1, С. 165]

У серпні 1968 року він разом з однодумцями був учасником написання «Листа творчої молоді Дніпропетровська», в якому висловлювався протест проти політики русифікації в Україні, переслідування національної інтелігенції, плюндрування пам'яток культури, цькування роману О. Гончара «Собор».

Радянська влада не могла пробачити молодому поетові подібного вільнодумства, тож кримінальне покарання було невідворотнім.

У середині червня 1969 року Івана Сокульського було заарештовано, і 27 січня 1970 року Дніпропетровський обласний суд засудив його за статтею 62, ч. 1 КК УРСР («антирадянська агітація і пропаганда») до 4,5 років таборів суворого режиму.

Матір поета Надія Іванівна принагідно згадувала поетичні рядки, які присвятив їй син Іван, коли отримав у суді перший термін ув'язнення 1969-го року.

“Мамо, мамо, ти живеш, де місто дивне, враз темніє фарба голуба, ти одна, ти думаєш про сина, і крізь шиби цідиться журба. Ти одна, а сад кидає тіні, ти одна у тихім відгомінні. Мамо, мамо, я вернуся до весілля, бо і сад на мене жде, і Клечальна золота неділя двох синів до шлюбу поведе. Будуть гості, буде шумовиння, враз темніє фарба голуба. Ти одна, ти думаєш про сина, і крізь шиби цідиться журба.” [2]

Кримінальне покарання Іван Сокульський відбував спочатку в Мордовії, а з кінця 1971 року – у Володимирському централі, згодом у таборах Пермської області.

Був звільнений 14 грудня 1973 року і повернувся до України.

У 1974 році Іван Сокульський поїхав на гостини до товариша-політв’язня Ярослава Лесіва до села Лужки Долинського району Івано-Франківської області. Там він познайомився із його молодшою сестрою Орисею.

Згодом, вона згадувала: «Знайомство відбулося блискавично, у нас якимось моментально відбулося порозуміння, скоро він мені руку запропонував. Мабуть, він шукав мене, а мені, можливо, потрібна була саме ця людина.» [2]

А ось іще: «Я була сільська дівчина з гір, і то, мабуть, треба сказати чесно і відверто, що я щаслива, що мене доля закинула сюди.» [2]

29 жовтня 1975 року в молодого подружжя народилася донька Марія.

Вода заховалась у камінь,
земля заховалась у камінь,
мій крик заховався у камінь...
Болем – вхопившись за камінь,
далі живу! [1, С. 23]

Лише пару-трійку літ тривало відносно безтурботне життя нової української родини. Хоча й потрібно було постійно відмічатись у міліції й повідомляти про свої переміщення. Але неспокійна вдача Івана Сокульського нуртувала, вимагаючи всеосяжної справедливості.

У світло дня докинуть мить колишню,
у світло дня докинуть світла літ –
спрозорить лет і виповнити тишу...
Словом розкритим довершити світ! [1, С. 91]

У 1979 році поет вступає до Української гельсінської групи. У квітні 1980 року Івана Сокульського було знову заарештовано. Формальним приводом для ув'язнення послужило написання віршів «Шевченкова думка», «Реквієм» та «Руїна». Покарання відбував у Чистопольській тюрмі та у відомому «Таборі смерті», що в селищі Кучино Пермського краю.

Дивись і жди. І слухай: в світі – осінь!
Ніхто не зна, коли прийде зима.
Чия печаль самотні світить роси?
Якого моря – цей сумний лиман?.. [1, С. 90]

Втомилось листя. Падає поволі...
Сумує день, припавши до землі.
Остання путь! Останні краплі долі –
на лагіднім похиленім крилі!.. [1, С. 112]

Після звільнення в серпні 1988 року Іван Сокульський повертається в Україну й стає активним учасником національно-культурного русу на Дніпропетровщині (активно підтримував відродження Української автокефальної православної церкви, був одним із засновників обласних організацій Товариства української мови ім. Т. Шевченка, НРУ, «Меморіалу»).

Із 1989 року видавав літературно-мистецький і громадсько-політичний часопис «Пороги». Став одним із лідерів Української Гельсінської спілки, а згодом – Української республіканської партії на Дніпропетровщині.

Але роки тюремного заслання позначились на здоров'ї поета. Як згадувала його дружина Оріся: «А здоров'я Іванове підупало. Як потім виявилось, Іван три інфаркти пережив, яких ніхто ніде не зареєстрував. У 1990

році була в нас газета “Українське слово”. Пікетували на підтримку незалежності України. І тоді Івана побили. ... Його творчий вечір був через два чи три дні, то він так у всій красі на тому творчому вечорі в чорних окулярах і веде. Це був його перший творчий вечір у Дніпропетровську як поета.» [2]

В зажурі птах: яке ж рівнинне небо!
Мов дим, печаль цей обрій огорта.
З печалю й плачу сиві верби.
Йдучи у даль, втомилися літа... [1, С. 266]

Дніпро спинивсь, він молиться під небом.
Далека даль із миттю мить єдна...
Такий прозор – що видно аж до тебе.
Такий прозор – до світу дна! [1, С. 284]

22 червня 1992 року поет Іван Сокульський відійшов у вічність.

Душа поволі відлітає
у тишу, простір, небеса...

Червень 1992 [1, С. 303]

За теперішньої доби збройної боротьби за незалежність України творчий спадок Івана Сокульського набуває нового забарвлення, а його життєвий шлях є прикладом жертвності Громадянина для сучасного покоління українців.

Список використаних джерел

1. Сокульський І.Г. Лірика: Вибрані поезії. Д.: «Ліра», 2010. 316 с.
2. Електронний ресурс – [Режим доступу]:
<https://rozmova.wordpress.com/2020/06/02/ivan-sokulskyi/>